

Lom Janičův vrch – čistá voda za humny

Málokteré město na jižní Moravě má v těsné blízkosti tak dobře přístupnou vodní plochu s kvalitní vodou ke koupání jako Mikulov. Zatopený lom na Janičově vrchu významnou měrou zatraktivňuje naše město jak pro turisty, tak pro řadu místních, kteří mají rádi procházky k vodě, rádi plavou anebo se věnují otužování.

Ano, vedou se nekonečné diskuse o tom, proč je vstup do lomu v posledních letech v létě

» Kvalita vody v lomu je pravidelně sledována a mezi nejdůležitější měřené parametry patří průhlednost. V roce 2023 dosahovala po celou sezónu 6–8 m. (Foto Jiří Kmet)

regulován, proč není vše zdarma jako dříve, proč když už se musí platit, tak alespoň není bezplatný vstup umožněn místím a na přetřes přichází další a další otázky. Je tedy na místě vysvětlit základní fakta, podívat se trochu do minulosti a říci si, co bude s lomem dál.

Pohled do minulosti

Na území Chráněné krajinné oblasti Pálava se jednalo o poslední aktivní vápencový lom. Těžba

» V lomu žije například skokan skřehotavý (na snímku), kuňka obecná, čolek obecný, užovka obojková nebo rak říční. (Foto Jiří Kmet)

v něm byla definitivně ukončena v roce 2004 a těžební jáma v roce 2005 zaplavila podzemní voda. Od roku 2014 je lom přírodní památkou s názvem Lom Janičův vrch (rozloha cca 4 ha). Zatímco přírodní hodnota tohoto území po ukončení těžby rostla relativně pozvolně, jeho rekreační atraktivita stoupala velmi rychle. Novou vodní plochu nenechali bez povšimnutí koupánictví návštěvníci ani rybáři. Během prvních let po zatopení tak došlo k živelnému zarybnění nevhodnými druhy ryb a zároveň rok od roku přibývalo návštěvníků v letních

» Maximální hloubka v lomu dosahuje 10 m a závisí na kolísání hladiny podzemní vody v okolí. V říjnu 2023 byla výška hladiny o 2,3 m níže, než byl její maximální stav naměřený v roce 2013. (Foto Jan Miklín)

► měsících. Po komplexních pozemkových úpravách v katastru Mikulova se v roce 2009 stal vlastníkem pozemku stát a hospodařit s ním je příslušná Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (dále „AOPK ČR“). V té době ještě nebyly problémy s neřízenou rekreací nijak výrazné, a proto jsme pouze v roce 2012 přistoupili po jasně cílené informační kampani k regulaci rybí obsádky, která přinesla dobré výsledky.

Jako větší problém než živelné zarybnění a nevhodná rybí obsádka se však po roce 2013 ukázala nadměrná návštěvnost lomu v letních měsících. V souvislosti se zcela nekontrolovanou propagací lokality na některých webových portálech došlo k obrovskému zvýšení popularity místa, a to v celorepublikovém měřítku. Z nižších desítek návštěvníků denně v letních měsících tak návštěvnost skokově stoupla na vyšší stovky a v některých horkých dnech přesahovala i tisíc osob za den, to vše bez hygienického zázemí.

Museli jsme se rozhodnout

AOPK ČR stála před otázkou, jak se s nastalou situací nadměrné návštěvnosti lomu vyrovnat. Proto jsme rozpracovali několik variant řešení. Od roku 2015 již bylo jasné, že nebudou využity krajní varianty – tedy úplné uzavření lokality veřejnosti ani opačný extrém – úplné tolerování volného koupání. Zvoleným řešením nakonec byla regulace vstupu. Hlavním úkolem bylo nastavit parametry regulace a určit, kdo ji bude v praxi řešit. Protože z podstaty věci nemůže AOPK ČR trvale přidělovat finanční prostředky za zaměstnanec na podobnou činnost, ubíralo se naše snažení cestou nalezení partnera, který by prostor provozoval.

Oslovení místních spolků a sportovních organizací nemělo valný efekt, a proto jsme již na podzim roku 2019 přistoupili k oslovení veřejnosti s nabídkou na provozování prostoru v letních měsících. Po skutečně dlouhém hledání se z velmi úzkého okruhu zájemců nakonec přece jeden provozovatel odhodlal podstoupit riziko vstupu do neznáma. Následovala definice parametrů provozu a uzavření nájemní smlouvy na letní sezónu 2020. Po vyhodnocení první sezóny jsme dospěli k závěru, že stanovená regulace návštěvnosti má pozitivní efekt na lokalitu. Následoval tedy výběr z několika zájemců o nájem

na období 2021–2023 a po vyhodnocení nabídek byla uzavřena další nájemní smlouva, která skončila letos v září.

Regulace návštěvnosti v praxi

Už v první nájemní smlouvě byla stanovena naprosto klíčová podmínka pro provoz, že v lomu nesmí být v jednom okamžiku více než sto osob. Ve srovnání s obdobím před regulací, kdy se v lomu nacházelo v jednom okamžiku mnoho stovek osob, to je diametrální rozdíl. Mezi další podmínky nájemní smlouvy patří například zajištění čtyř toalet, trvalý úklid prostoru nebo zamezení používání syntetických opalovacích krémů. Dle předchozích zkušeností s návštěvností místa bylo období regulace stanoveno na termín 15. 6. až 15. 9., to znamená na tu část roku, kdy na Mikulovsko přijíždí největší množství turistů. Čas regulace byl po počátečním testování stanoven na 9:00 až 19:00. V ranních a podvečerních hodinách totiž lom ke koupání využívají lidé spíše v menší míře a zároveň se jedná zejména o místní obyvatele. Tato časová podmínka regulace návštěvnosti je sice pro provozovatele určitou komplikací, ale hodláme ji uplatňovat i v následujícím období jako vstřícný krok k místní veřejnosti.

Výsledky regulace?

Za hlavní benefit regulace návštěvnosti považujeme výrazné zlepšení kvality vody, jejíž parametry jsou trvale sledovány již od roku 2012. Jedním z hlavních hodnocených kritérií je průhlednost vody v letních měsících, která se z hodnot kolem 1,5 m (2012–2018) vyšplhala na 8 m v roce 2023. Po čtyřech letech dodržování pravidel regulace je tak v létě v lomu obdobná průhlednost vody jako v horských jezerech. I díky tomu se zde zvýšila druhová pestrost organismů a lom je nyní stálým domovem pro několik druhů obojživelníků, plazů a měkkýšů. V lomu byla například potvrzena i trvalá populace vzácného raka říčního.

Podstatné je také snížení dopravního zatížení území. V letech před regulací parkovalo před lomem a v přílehlých ulicích zcela chaoticky až 250 vozidel v jednom okamžiku a městská policie zde udělovala řádově desítky pokut měsíčně za dopravní přestupky. Po zavedení regulace nestává na odstavné ploše před lomem většinou

více než 50 vozidel a pokuty za dopravní přestupky jsou udělovány jen sporadicky.

Na první pohled je každému návštěvníkovi také zřejmé, jak se zlepšila čistota celého území.

Jak dál?

O tom, že již není reálné takto oblíbené místo v letní sezóně ponechat bez pravidel a bez kontroly jejich dodržování, není pochyb. Zatím nikdo z veřejnosti ani z kritiků současného způsobu provozování nepřišel s lepší variantou, a proto hodláme na následující tři roky pozměnit opět pronajmout za podobných podmínek jako doposud. Podrobnější informace naleznete u tohoto článku.

V následujících letech plánujeme společně s městem Mikulov lépe vyřešit parkování před lomem, a zlepšit tak průjezdnost do cihelny a do vinic za Svatým kopečkem. Nadále budeme spolupracovat s Moravským rybářským svazem Mikulov při regulaci rybí obsádky, a to jak prostřednictvím individuálních monitorovacích odlovů ryb, tak také odlovů v rámci výuky v rybářském kroužku. Vzhledem k tomu, že lom je mimo letní sezónu vyhledávanou lokalitou pro otužilce, budeme společně s městem Mikulov řešit vybudování základního zázemí pro převlékání při nepříznivém počasí.

Závěrem tohoto poněkud delšího textu bychom ještě rádi zmínili, že i přesto, že jsou v lomu již několik let instalovány jasně viditelné bezpečnostní prvky, jde o prostor, kde je na místě dbát ve vlastním zájmu zvýšené opatrnosti a chránit se před úrazem.

Jiří Kmet, vedoucí Správy CHKO Pálava, AOPK ČR

Výzva k podání nabídek

Pro období 2024 – 2026 hledáme nájemce částí pozemků p. č. 5992 a 5987 v k. ú. Mikulov na Moravě z důvodu regulace návštěvnosti v přírodní památce Lom Janičův vrch, a to vždy v termínu od 15. 6. do 15. 9. kalendářního roku. Účelem nájmu dle nájemní smlouvy bude užívání a používání přírodního koupaliště. Podrobnější informace včetně způsobu podání nabídky a detailů smluvních podmínek naleznete zde <https://bit.ly/janicuv>, nebo získáte přímo na Správě CHKO Pálava. Svoje nabídky prosím podejte nejpozději do 30. listopadu 2023.